

Poikkeuksellisia aikoja, pysyvää yhdyskuntasuunnittelua?

Olemme eläneet suurimman osan kuluvaan vuoteen ”poikkeuksellista aikaa”. Vaikka tämä poikkeus ei muuttuisikaan pysyväksi, se muuttaa olemistamme. Asiantuntija toisensa jälkeen on ottanut mediassa kantaa siihen, miten koronakriisi vaikuttaa asumiseen ja yhdyskuntien kehittymiseen. Maaseudun vetovoimaisuus on kasvattanut suosioitaan ja useat kyselytutkimukset ovat kevään aikana tuttuun tapaan kertoneet, että yhä useampi haluaa asua muualla kuin isossa kaupungissa. Toimittaja Tuija Siltamäki totesi Ylen sivuilla 17.4.2020, että turvalliset ihanteet tulevat kriisissä tärkeiksi. Maaseutu edustaa edelleen moraalia ja kaupunkia turmiota.

Tosiasia on, että koronakriisi on uudelleen konkretisoinut yli sata vuotta sitten todetut kaupungin turmiolliset piirteet. Aikoinaan kaupunkien työläis-kaupunginosien asukijärjestelmästä ja ahtaudesta haluttiin eroon, muun muassa jotta taudit eivät leviäisi. Ruotsalainen maailmankuuluksi noussut epidemiologi Anders Tegnell on todennut, että korona levisi Ruotsissa erityisen tehokkaasti maahanmuuttajien keskuudessa ennen kaikkea kahdesta syystä. Ensinnäkin maahanmuuttajat ovat liikkuvaisia, joten ulkomailta tulleet tartuttivat nopeasti ruotsalaiset sukulaisensa. Toiseksi maahanmuuttajat asuvat tyypillisesti ruotsalaisia ahtaammin. Korona sai siis ruotsalaislähiöissä otolliset mahdollisuudet leviämiseen. Näin virus nosti taas uudesta – tai uusvanhasta – näkökulmasta esiin yhteiskunnassa vallitsevan eriarvoisuuden.

Julkisten tilojen merkitys kaupungissa on toisaalta korostunut ja monissa kaupungeissa tämä on näkynyt kahviloiden ja ravintoloiden terrassien levittäytymisenä kaduille ja aukioille. Katuja on suljettu autoliikenteeltä ja lähiviheralueiden arvo kaupunkilaisille on ymmärretty vielä paremmin. Näitä asioita Irma Karjalainen pohtii lisää johtokunnan palstalla.

Tarve päästä luontoon on kuitenkin korostunut myös Suomen luontokohtien suosion kasvuna. Ja väljemmällä, luonnon suojissa sijaitsevat huonokuntoisemmat kiinteistöt kiinnostavat myös. Tamperelaisen kiinteistövälittäjän ikkunassa kesällä bongattu käsin kirjoitettu A4 valottaa ilmiötä. Kaupunkiasuntojen myynti-ilmoitusten seassa todettiin: ”Myy mummonmökkisi, ostajia on nyt liikkeellä”. Korona on konkretisoinut monipaikkaisuutta. Monilla on enemmän kuin yksi osoite ja moni tekee myös töitä useammassa paikassa kuin nimetyillä ja tilastoiduilla työpaikoilla. Etätyön kasvun oletetaan vaikuttavan siihen, että työpaikan lähellä asumisen merkitys vähenee. Esimerkiksi yliopistonlehtori Ilkka Luoto nostaa esiin 8.4.2020 Vaasan yliopiston tiedotteessa, että korona-aika etätöineen voi tasa-arvoistaa asuinpaikkoja. Kun etätyöt sallitaan yhä useammalla työpaikalla, ei välttämättä tarvitse muuttaa työpaikan perässä. Toimihenkilöliitto Erto on jopa vaatinut etätyötä lakisääteiseksi oikeudeksi. Toki mediassa on myös nostettu esiin, etteivät kaikki voi työnsä luonteen takia tehdä etätöitä. Hyvää asumista tarvitaan sekä kaupungissa että maaseudulla ja näiden katvealueilla.

Tämän numeron ensimmäisessä artikkelissa Jenni Kuoppa, Sini Saarimaa, Sampo Ruoppila, Markus Laine, Niina Nieminen ja Risto Haverinen tarjoavat pitkään kaivattua ymmärrystä asumisen arjesta ja asukkaiden kokemuksista asukas- ja käyttäjäkeskeisen suunnittelun tiedontarpeisiin. Toisessa artikkelissa paneudutaan uusien asuntojen typologiaan ja muunneltavuuteen asukkaiden tarpeiden mukaan Sini Saarimaan ja Sofie Pelsmakersin johdolla. Hilikka Lehtonen pohtii katsauksessaan, mitä yhdyskuntarakenteen eheyttämisellä ja tiivistämisellä tarkoitetaan ja miten suunnittelijan tulisi näitä lähestyä. Christer Bengs puolestaan johdattaa lukijoita pohtimaan suunnittelijoiden asiantuntijuuden eettistä puolta tarkastelemalla sitä ammattikunnan synnyn ajoilta asti. Sami Tantarimäki kyselee älykkään kunnan perään. Näiden lisäksi lehdessä on tuttuun tapaan tarjolla kiinnostavia arvioita. Jonne Hytönen esittelee maankäytön suunnittelun muutoksia 1990-luvun jälkeisenä aikana käsittelevään väitöskirjansa lektion kautta, ja Hytösen vastaväittäjä Jouni Häkli puolestaan arvioi väitöskirjaa. Emma Teräma arvioi Eero Holstillan ja Timo Hämäläisen toimittaman Kaupunkipolitiikan uusi aika -kirjan sekä Olli Hokkasen Helsingin yliopistoon valmistuneen väitöskirjan Suomalainen kaupunkipolitiikka: Sen tekijät ja tulkit. Federico Venturinin, Emet Değirmencin ja Inés Moralesin toimittamaa Social Ecology and the Right to the City: Towards Ecological and Democratic Cities-kirjaa arvioi Eeva Berglund.

Johanna Lilius

Yhdyskuntasuunnittelu-lehden päätoimittaja